

ליקוטי ופסקי הלכות

"חוקי חיים"

ותלמוד
"חוקי חיים"
לעשות רצונך
בלבב שלם

שע"י "חדר הוראה"

שכונת מנחת יצחק פעיה"ק ירושלים תובב"א - בראשות הרב חיים אהרן בלייער שליט"א

דיני**הדלקת נרות
שבת - ב'****בקשה:**

נא לשלוח לכמה שיותר
אנשים כדי שיגיע הלכות
אלו לבתי בני ישראל,
לתועלת הציבור, וכך יש
לכם יד בהפצת תורה
ובהלכות נחוצות

לקבל הגליון כל שבוע במייל:

Paskenshtibel@gmail.comאפשר להוריד
גליונות קודמים[Archives - ארכיון](#)

ככה תורמים היום.

[לתרומות](#)

ליקוטי ופסקי הלכות

"חוקי היום"

ותלמוד
"תקופת היום"
לעשות רצונך
בלבב שלם

שע"י "חדר הוראה"

שבונת מנחת יצחק פניה"ק ירושלים תובב"א - בראשות הרב חיים אהרן בלייער שליט"א

246

פרשת ויצא תשפ"ב

דיני הדלקת נרות שבת - ב'

נא לא לעיין בגליון
בשעת התפילה
וקריאת התורה

טעמי מצות הדלקת נרות

חילוקי טעמים

- א. בשבוע שעבר (גליון 245) הבאנו את יסוד המצוה וטעמיה ומכיוון שנביא כאן כמה הלכות ויסודות הנוגעים לנו בזמנינו שנבנו על חילוקי הטעמים, נזכיר כאן בקיצור שוב עיקרי טעמי המצוות, ואחרי זה כמה נפקא מינות להלכה.
- ב. עיקר טעם המצוה הוא משום 'עונג שבת' (תוס' שבת דף כ"ה ע"ב ד"ה הדלקת רמב"ם פ"ה שבת ה"א) שהאדם מתענג כשחדרי ביתו מוארים, ועיקר עונג שבת הוא במקום הסעודה (גליון 245 אות ד', ולקמן אות כ"ה).
- ג. מצינו עוד טעם במצוה משום 'כבוד שבת', ויש שהבינו את זה שמכבודה של השבת הוא שאינו יושב בבית חשוך אלא בבית מואר (רש"י שבת דף כ"ה ע"ב ד"ה חובה), ויש שהבינו את זה שהיא מצוה בפני עצמה של 'כבוד שבת' שגם עצם הנרות הדולקות מכבדים את המקום כמו שעושים בסעודות חשובות או בחופה אף כשאינם באים להאיר (א"ז הל' ערב שבת סי' י"א ד"ה ומי, שו"ת אגרות משה או"ח ח"ה סי' כ' אות ל', פוסקי זמנינו).
- ד. טעם נוסף מצינו שהוא משום 'שלוש בית' (גמ' שבת דף כ"ג ע"ב), וגם בזה, יש שהבינו שהוא כדי להשרות שלום בין איש לאשתו כי לשבת בחושך אינו מענין שלום בית ומצטערים (רמב"ם פ"ד חנוכה ה"ד, יראים סי' תכ"ט), ויש שהבינו שיהיה שלום עם הבית דהיינו שצריך לאור כדי שלא ישל בחפצי הבית בעץ ובאבן ושלא יהיו מאורעות המצערים את האדם שגורמות עגמת נפש (רש"י דף כ"ה ע"ב, מרדכי סי' רצ"ד).

תנאי קיום המצוה

צריך ליהנות מאורם

- ה. תנאי הכרחי בקיום הדלקת נרות הוא שמישהו צריך ליהנות מאורם, וחלוק הוא ממצות נר חנוכה. מצות נר חנוכה הוא משום פרסומי ניסא והדין הוא שאסור ליהנות מאורם (ש"ע סי' תרע"ג ס"א), אבל נרות שבת, אדרבה, מצוותן הוא דוקא ליהנות מאורם להאיר שלא ישב בחושך ומשום עונג, כבוד או שלום בית, ואו משום הוספת כבוד כנ"ל, ואם אינם נהנים מאורם לא קיים המצוה וברכתו לבטלה (ש"ע סי' רס"ג ס"ט).
- ו. אופן הנאה צריך להיות ע"פ אחד מהטעמים של המצוה, דהיינו שיאירו במקום שהיה חושך בלעדו, או במקום שמוסיף על ידיהם כבוד שבת וכיבואר.

הדלקת נרות בזמנינו

- ז. יסוד דין וחיוב הדלקת נרות שבת השתנו מאד מימי חז"ל מאחר שיש לנו היום יצירת אור חשמל, לא שהתורה השתנתה ח"ו כי 'זאת התורה לא תהא מוחלפת', אלא המציאות השתנה ולכן גם דיניהם בהתאם.
- בימי חז"ל
- ח. בימי חז"ל ובימים קודם ייצור אור מחשמל, היו סומכים על הדלקת נרות כדי להאיר שלא ישבו בחושך, ובעצם כל לילה היו מדליקים נרות לא רק בשבת, וכן הדליקו נרות בכל מקום שהיה צריך לראות, אלא שלא לכל אחד היה מעות להאיר הבית כמו שצריך, וחז"ל התקינו שלכבוד שבת יש חיוב להדליק נרות, והעיקר כדי שלא ישבו בחושך, ולהאיר, אי משום עונג שבת, כבוד שבת, שלום בית ושלא ישל בעץ ואבן כנ"ל.

בימינו

ט. אמנם בימינו שאנו סומכים על אור מחשמל, ואין מצב שאדם יושב בחושך, לא בחול ולא בשבת, א"כ במה אנו מקיימים מצות הדלקת נרות עד כדי שנוכל לברך עליו, שהרי אין שום תוספת אור של הנרות בחדר שכבר מואר ע"י אור החשמל, וכמו נר באור היום אין בו תועלת (גמ' חולין דף ס' ע"ב), וגם בלי הדלקת נרות איננו יושבים בחושך, וא"כ צריכים אנו לבאר איך אנו מקיימים מצות הדלקת נרות לפי הטעמים, ונקדים.

ברכה על תוספת אורה

- י. כשאחד מדליק נרות במקום ובא אח"כ אחר ורוצה להדליק במקום שהודלק כבר נרות ע"י הראשון, נחלקו הפוסקים אם אפשר לקיים שם מצות הדלקת נרות, וגם לברך.
- יא. יש שחששו מלקיים הדלקת נרות שניה במקום שאחד כבר הדליק נרות שבת שהרי אינו מוסיף אחר שכבר הדליקו נרות, ומ"מ מציין שהמנהג עם כל זאת להדליק ולברך (מהר"ח אור זרוע, פסקי הלכה עמ' ע"א), ויש שלא חששו בדבר וכתבו שכולן מדליקות ומברכות מפני שעל ידי הנרות הנוספים יש בזה שלום בית טפי ושמחה יתרה להנאת אורה בכל זווית וזוית (שו"ת מהר"ל סי' נ"ג הובא בבי" סוף סי' רס"ג).
- יב. דעת המחבר. בגלל מחלוקת הנ"ל, כתב השו"ע (שם ס"ח) שנכון לזהר בספק ברכות ולא יברך אלא אחד, וכן נוהגים בני ספרד (בן איש חי שנה ב' נח ס"א) שאחת מוציאה את האחרות בברכתה כי אין מברכין על תוספת אורה, אם לא שהשניה מדליקה נרות יותר ארוכים מהראשונה ויהנו מזה אחרי שהראשונים יכבו שאז גם השניה יכולה לברך (שו"ת רבי עקיבא יוסף או"ח ח"ב סי' קצ"ט ס"ח).
- יג. דעת הרמ"א. אמנם הרמ"א כתב שאנו אין נוהגין כן אלא מברכים גם על תוספת אורה (רמ"א שם) וכן נוהגין בני אשכנז שכל אשה נשואה מדליקה ומברכת אף כאשר כמה נשים מדליקות בחדר אחד, ואם אפשר להדליק בריחוק מקום קצת עדיף טפי (מו"א סקט"ו בשם הש"ה), ומ"מ אם אי אפשר, יש להדליק גם כשהן סמוכות זו לזו (א"ר סקט"ו, דרך החיים אות י"א, מ"ב סקל"ז).
- יד. בזמנינו. בזמנינו שיש לנו אור מחשמל, יש לעיין לדעת המחבר איך מותר לברך בכלל על ההדלקה מאחר שאין מברכים על תוספת אורה, ויותר מזה, אפשר אפילו לדעת הרמ"א שס"ל שמברכים על תוספת אורה, אפשר שזה דוקא בזמניהם שבלי נרות שבת היה החדר חשוך וכל שמוסיפים נרות יש בזה תוספת אורה, אבל כשהחדר מואר ע"י חשמל כאור השמש בצהריים, אולי זה לא נקרא תוספת אורה בכלל וגם לדעת הרמ"א אולי א"א לברך, ויש לדון על זה בכמה אופנים.

תוספת אורה במקצת

טו. נרות על השלחן או בסמוך לו. כאשר מדליקים את הנרות על גבי השולחן שסועדים עליו או בסמוך לו, יש בנרות אלו תוספת אורה במקצת, שהרי סוף סוף הוא מוסיף עכ"פ מיעוט אור אף בחדר מואר ע"י חשמל ומוסיף בזה הנאה ושמחה, שהרי אינו דומה אור של ק' נרות לאור של ק"א נרות (כלשון מהר"ם שו"ת ד"ב סי' ר"ח), ולכן לדעת הרמ"א אף מברכים עליו.

נתרם לרגל שמחת אורוסי בנו של

הרה"ג רבי **אברהם זאב בלייער** שליט"א - ירושלים
הבה"ח החתן **שמעון יהודה** נ"ו מבחירי ישיבת בריסק עב"ג בת
הרה"ח ר' **יוסף יהודה אריה שפיגלמאן** הי"ו אב"י מעלבורן

זו. **נרות רחוקות מהשולחן**, אמנם כאשר מדליקים נרות כשהם רחוקות מהשולחן, כגון באולם שמחות ומדליקים הנרות רחוק מאלו שסועדים ליד השולחן, או בחדר אוכל של מלון או של ישיבה, והחדר מואר ע"י החשמל, נמצא שאין כאן תוספת אורה אפילו במקצת על השולחן, ושוב לא היו יכולים לברך מטעם תוספת אורה במקצת.

משום כבוד שבת

זי. אלא טעם נוסף להדלקת נרות שבת בברכה במקום שאור החשמל דולק הוא מפני 'כבוד שבת' כנ"ל (אות ג) כמו שעושים בסעודות גדולות שמכבדים האירוע ע"י הדלקת נרות על אף שאין צורך באור, וכעין שמוליקין כלה לחופה עם נרות דולקות אף כשהוא ביום, וכמו שמדליקים נרות בבית הכנסת משום "באורים כבודו ה'".

יח. וכתבו כמה פוסקים שאם פעם היה עיקר טעם הדלקת נרות משום שצריכים לאורה ומשום שלא ישלכו בעץ ואבן, אמנם היום עיקר הטעם שסומכים עליו להדליק נרות בברכה הוא משום כבוד שבת אף כשאור החשמל דולק שהרי עצם נרות מוסיפים כבוד לשבת אע"פ שאיננו צריכים לאורו (ש"ת אג"מ א"ח ח"ה סי' כ' אות ל', הגרש"א, הגר"ש"א, ארחות שבת פ"ג הע' ר"ג), ולכן יש כמה דקדוקי הלכות שצריכים להקפיד עליהם וכיבואר.

יט. **דוקא במקום שמוסיף כבוד**, כשמדליקים במקום מואר מחשמל וסומכים על טעם משום שמוסיף כבוד, צריך להיות דוקא במקום שאכן מוסיף כבוד כגון באותו חדר שאוכלים בו, או במקום ששוהים בו בני הבית בשעה שהנרות דולקים, אבל אם הם דולקים במקום שאין בני אדם שוהים בו כגון בפרוזדור או במקום שעוברים שם, אין יוצאים בו ידי חובתו ואין לברך עליהן.

הדלקת אור החשמל והדלקת נרות

עצות לקיים הדלקה ע"פ כל השיטות

כ. יש אלו שלכתחילה לא רוצים לסמוך על היתר של 'תוספת אורה' (אות י"ד) או על הטעם של 'כבוד שבת' הנ"ל (אות י"ז), ולכן מחפשים עצות להדליק באופן שלא יהיה בעיה משום אור החשמל, ויש בזה כמה דרכים.

כא. **להדליק נרות כשאור חשמל כבוי**, יש מדקדקים להדליק נרות שבת כשאור החשמל כבוי, ואח"כ מדליק אחד מבני הבית את אור החשמל, ומרוויחים בזה שבשעת הדלקת נרות וברכתה לא היה אור בחדר וחל הברכה על הדלקת נרות ובזה מקיימים כל הטעמים של הדלקת נרות, ורק אח"כ מדליקים אור החשמל (משנת יעקב על סי' רס"ג, הגרש"א, ש"י"כ פמ"ד הע' ל"ו, הגר"ש"א שבות יצחק פ"ו אות ו').

כב. **האשה מדליקה אור החשמל יחד עם הדלקת נרות**, קיים עוד עצה והוא שהאשה תדליק אור החשמל לשם מצות נר שבת באותו זמן שהיא מדליקה נרות, ואז הברכה חל על שניהם [על אף שאין נוהגים לברך ברכה כשמדליקים רק אור חשמל (חוט שני פ"ג שער הציון סק"ז)], ויכולה להדליק קודם אור החשמל לשם שבת ומיד אח"כ להדליק הנרות ולברך (הגר"מ פ"ינשטיין הובא בתשובות והנהגות ח"ב סי' קנ"ד, חוט שני פ"ג ס"ח), או שיכולה קודם להדליק הנרות ותיכף לפני הברכה להדליק האור חשמל ואז לברך (הגרש"א).

כג. **נרות ארוכות**, עוד עצה הוא להדליק נרות ארוכות או עם הרבה שמן זית באופן שהנרות ידלקו גם לאחר שאור החשמל נכבה ע"י שעון שבת, וכשהבני בית ערים ונהנים מהאור הנרות לבד, אפשר לברך על הנרות בשעת הדלקה אף בשעה שאור החשמל מאיר (ע"פ הש"ע שם ס"ט ובמ"ב שם).

כד. **מנהג העולם**, למעשה מנהג רוב העולם שלא מדקדקים בזה ומדליקים ומברכים אף כשאור החשמל דולק, וסומכים על היתר לברך על תוספת אורה כדעת הרמ"א, וגם על טעם של כבוד שבת וכנ"ל (תשובות והנהגות שם).

מקום הדלקה באופנים שונים

עיקר הדלקה במקום סעודה

כה. פעם כשלא היה אור חשמל, היה ענין להדליק נר בכל חדר שמשתמשים בו כדי שלא ישלכו בעץ ואבן, ומ"מ עיקר המצוה הוא במקום סעודה משום עונג, כבוד, שלום בית ושלא ישלכו (רמ"א ס"ו), ומש"ה מברכת על הנר שנמצא על השלחן איפה שאוכלים ובזה פוטר את שאר מקומות הדלקה (מ"ב סק"ב).

<p>נתרם ע"י ידידנו הרה"צ ר' מנחם אוסטרוב שליט"א רב בדימויט לע"נ וקינו לע"נ ר' מרדכי בן ר' גרשון ז"ל ט' כסלו תשנ"א</p>	<p>נתרם לע"נ מרת בראנה ב"ר ניסן נאנו ע"יה ו' כסלו תרצ"ב זענפא</p>	<p>נתרם לע"נ ר' משה ב"ר אברהם ז"ל בלייער ה' כסלו תרנ"ד מנו"כ מאס</p>
---	--	--

כו. ובזמנינו שבוך כלל שאר חדרי הבית מוארים בחשמל ולכל הפחות במקצת עד שאין חשש שמא ישלכו בחפצי הבית, אין צריכים להדליק נר בכל החדרים ומדליקה רק במקום אכילה.

כז. **יולדת בבית חולים**, יולדת שנמצאת בבית חולים, מעיקר הדין אינה צריכה להדליק שהרי היא יוצאת במה שמדליקים בביתה, ומ"מ אם היא דוקא רוצה להדליק, צריכה לכוון לא לצאת בהדלקת הבעל בביתה, ולהדליק דוקא במקום אכילה כדי ליהנות מהנרות, ולכן אם היא אוכלת בחדר אוכל צריכה להדליק בחדר האוכל, ואם היא אוכלת בחדרה, צריכה להדליק בחדרה, ואז אפשר גם לברך.

כח. אבל אם הבית חולים לא מורשה לה להדליק שם כי אם בפרוזדור ליד תחנת האחות וכך הוא בדרך כלל, היא לא מקיימת שם מצות הדלקה, שהרי יש בו כבר אור חשמל, ואין בו משום תוספת אורה או משום כבוד שבת שהרי היא לא קובעת שם מקום אכילה, ולכן יכולה להדליק שם אם תרצה אבל אין לה לברך על זה כלל.

משפחה שאינה סועדת בביתה

כט. אם יש משפחה שאינה סועדת בביתה אלא מתארחת אצל אחר וחוזרת לביתה אחר הסעודה, או באופן שאוכלים בבית אחד ולנים בבית אחר ולא בביתם, כשמדליקים בביתם צריכים למצוא איזה דרך שיהנו מהנרות כשחוזרים למקום הלינה שאל"כ לא יצאו ידי חובתם וא"א לברך על ההדלקה, ולכן.

ל. **כשאין חשמל**, באופן שאור החשמל כבר נכבה כשחוזרים לביתם, הרי הם הנינם בסתם השתמשות הבית, בזה שלא ישלכו בחפצי הבית ואינם צריכים לשבת וליהנות יותר מאור הנר.

לא. **שיאירו גם כשחוזר לביתו**, כשיש אור חשמל בבית, צריך להקפיד להדליק נרות שדולקים להרבה זמן עד שיחזור לביתו, ואז יכול לשבת סביבם וליהנות מאור הנרות משום כבוד שבת שניתוסף ע"י הנרות מעל אור החשמל, וענדיף אם יאכל או ישתה בשעת שישבתו כדי ליהנות מכבוד הנרות.

לב. **ואם הדליקו החשמל עם הנרות יחד**, ואם הדליקו מהתחלה אור החשמל והנרות יחד כנ"ל (אות כ"ב) והברכה חל על שניהם, כשחוזרים לבית אפשר לסמוך על אור של נרות ארוכות יחד עם החשמל שברכו עליהם, אפילו אם אין יושבים ליד הנרות, שבשניהם יש קיום מצוה.

לג. **להישאר עם הנרות עד חשכה**, ואם אין לו נרות ארוכות, יכול אחד מבני הבית לשבת עם הנרות אחר הדלקתם עד שיחשיך מעט ויהיה ניכר לו כבוד השבת שיש בהם.

לד. **להדליק אצל האכסניא**, ואם א"א להדליק נרות ארוכות, וגם א"א להישאר ליד הנרות תחילה, אז ידליקו מתחילה אצל האכסניא במקום שסועדים, ואע"פ שאין נרות דולקות בבית, מ"מ כל שיש אור חשמל בבית ואין חשש להיכשל בחפצים, אפשר לקיים חובת ההדלקה בבית של המארח, ויש גם שמעדיפים להדליק אצל האכסניא מאחר שזהו מקום האכילה ועיקר (דעת החזו"א פ"א אות כ', ארחות רבינו ח"א ה"ג אות ח"י).

דין אורח

לה. אורח כגון בחור או בחורה הסועדים על שלחן בעל הבית ואין מדליקים עליהם בביתם, נחלקו הפוסקים בדינו. י"א שהן נחשבים כאחד מבני הבית והדלקת בעל הבית פוטרם אף שאינם נחשבים כסומכים על שלחן בעל הבית בקביעות, אפילו כשהבעל הבית לא כיוון עליהם לפוטרם בשעת ההדלקה (ש"ע הגר"ז סוף סעי' ט, ש"ת מנחת יצחק ח"י סי' כ' אות א').

לו. וי"א שאינם נחשבים כבני הבית וצריך להדליק נר של עצמם, או להשתתף בפרוטה כדי לצאת ידי חובתם (זכרו תורת משה לח"א סי' ב', תורת שבת סק"ג, חוט שני פ"ג אות ח').

לז. ומנהג המקובל הוא שבחור או בחורה אינם צריכים להדליק או להשתתף בפרוטה אלא יוצאים לכתחילה בהדלקת בעל הבית (הג' למקור חיים ס"ו, ערוה"ש ס"ה).

"כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים"

רב מכר

יחובה בכל בית'
"מזה למעלה מעשור אני מתעסק עם עולם הספר התורני ואני יכול לספר על הספר 'חוקי חיים' שיצא לאור זה עתה שהוא ממש נמכר בצורה לא רגילה בזמן קצר" רב נתן פלדמן צוף היוצאה לאור

להשיג בחנויות המובחרות בא"י, וב'חדר הוראה'

קולמוס
הפצת ספרים וסעודות